

DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

Statsråden

Norsk Psykologforening
v/Karsten Brekne Karlsøen
Postboks 419 Sentrum
0103 OSLO

Deres ref
7/2021

Vår ref
20/5762-

Dato
18. mars 2021

Tiltak for psykisk helse under koronapandemien

Jeg viser til brev fra Norsk psykologforening datert 11. januar, og takker for viktige innspill og forslag til tiltak for ivaretagelse av folks psykiske helse under koronapandemien.

Jeg deler selvsagt bekymringen for de psykososiale konsekvensene av økt arbeidsledighet, langvarige begrensninger i sosial kontakt og redusert tilgang til viktige inkluderingsarenaer som skole, fritidsaktiviteter og aktivitetstilbud. Som dere påpeker, er situasjonen ekstra krevende for barn og unge som har det utrygt hjemme. Regjeringen har derfor tatt flere grep for å ivareta særlig sårbare barn og unge, sist i februar gjennom en tiltakspakke som blant annet inneholdt 100 millioner kroner til å styrke BUP under pandemien. Aktuelle tiltak disse midlene kan bidra til kan være økt bemanning i en periode, bruk av ny teknologi og nye metoder, forebyggende tiltak, kompetansetiltak og samtaler og samhandlingsløsninger med kommunene. Det siste året er det bevilget betydelige midler til tiltak for flere grupper, både gjennom øremerkede tilskudd og rammeoverføringer til kommuner og helseforetak.

Jeg registrerer at dere ønsker en tydeligere kommunikasjon for å ivareta befolkningens psykiske helse i myndighetskanaler, gjennom nettsider og media. Helsedirektoratet har på oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet siden november gjennomført brede kampanjer med råd og anbefalinger til befolkningen for ivaretagelse av psykisk helse, livskvalitet og for å forebygge ensomhet. Blant annet er deler av kampanjen målrettet mot barn og unge på flere ulike digitale plattformer. På helsenorge.no er det også tilgjengelig digitale selvhjelpsverktøy til bruk ved f.eks. angst, depresjon eller søvnplager. Jeg oppfatter at det fremdeles er potensiale for mer informasjon om psykisk helse under pandemien, og tar med meg oppfordringen om å styrke fokuset på psykisk helse i pandemihåndteringen og i kommunikasjon med befolkningen. Dette er like viktig som oppfordringer om å følge smittevernstiltakene.

Når det gjelder deres innspill om lavterskeltilbud, så er jeg enig i disse bør være tilgjengelige og operative under pandemien. Dessverre så man i starten av pandemien at mange kommuner stengte ned viktige lavterskeltilbud, ofte som et føre var-tiltak mot smitteutbrudd. Mange med alvorlige psykiske lidelser og rusproblemer ble skadelidende. Derfor ble det i revidert nasjonalbudsjett bevilget 50 millioner kroner ekstra til kommunenes arbeid overfor personer med psykiske lidelser og rusavhengighet. Det ble gjort for at lavterskel aktivitets- og behandlingstilbud som ble stengt eller redusert i mars, kunne opprettholdes, gjenåpnes og etableres. 105 kommuner mottok støtte til sine tilbud, og flertallet av kommunene benyttet blant annet tilskuddet til å legge til rette for sosiale møteplasser for målgruppen med ivaretagelse av smittevern hensyn. I 2021 videreføres denne søknadsbaserte ordningen med 100 millioner kroner. Det er også bevilget 10 millioner kroner for å opprettholde særskilte lavterskeltilbud i kommunene til barn og unge i 2021, i tillegg til 170 millioner kroner til tiltak i Opptappingsplan for barn og unges psykiske helse. Flere hjelpetelefoner og chat-tjenester er til sammen styrket med om lag 20 millioner kroner det siste året. Frivilligheten har fått betydelige midler for å opprettholde aktivitet.

Jeg har under hele pandemien vært tydelig på at tjenester til sårbare grupper, i særdeleshet til barn og unge, skal holdes åpne og være fysisk tilgjengelige så langt det er smittevernfaglig forsvarlig. Helsedirektoratet tydeliggjorde i mars 2020 dette i koronaveilederen som er utarbeidet for helse- og omsorgstjenestene. Der oppfordres kommunene til å lage oversikt over tilgjengelige lavterskeltilbud, slik at det skal være lett å finne frem til hjelp når man har behov for det. Veilederen oppdateres fortløpende. Helsedirektoratet har også sendt brev til kommuner og helseregioner der de minner om at ansvarlig for tjenestene bør foreta en risikovurdering før omdisponering av personell og iverksettelse av kontaktreduserende smittevernstiltak som går lengre enn offisielle smittevernråd tilsier. Jeg har sammen med kommunal- og moderniseringsministeren sendt brev til ordførerne hvor det understrekes at helsesykepleiere ikke må brukes i arbeidet med smittesporing. Helsestasjons- og skolehelsetjenesten ble i mai i fjor styrket med 75 millioner kroner i revidert nasjonalbudsjett for økt tilgjengelighet.

Jeg registrerer at dere mener det er behov for en ytterligere styrking av tjenester innenfor psykisk helse og at det er bekymring for kapasitetsproblemer, både under pandemien ved en potensielt større pågang etter pandemien. Jeg er uenig i at tjenestene innenfor psykisk helse og rus har vært utsatt for budsjettkutt det siste året, tvert i mot er både helseforetakene og kommunene styrket. Men jeg er enig i at det så langt det er mulig må unngås omdisponeringer og nedstenging av tjenester for personer med psykiske lidelser og rusproblemer, og er lydhør for at tiltakene kan bli mer målrettede.

Jeg har derfor satt ned en ekstern, hurtigarbeidende faggruppe som skal se på konsekvenser av pandemien for livskvalitet, psykisk helse og rusmiddelbruk i befolkningen. Gruppen skal vurdere konsekvenser av pandemien for tjenestetilbudet i helse- og omsorgstjenestene til befolkningen i dagens situasjon, fremme konkrete forslag på hvor innsatsen bør styrkes, og om det er nye tiltak som ikke er iverksatt som bør vurderes.

Gruppen skal ta utgangspunkt i foreliggende forskning på konsekvenser pandemien har hatt, samt erfaringer fra tjenestene, pårørende, brukere og pasienter. Arbeidet skal resultere i en rapport som skal overleveres til Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet innen 30. april. Vurderingene skal inngå som en del av regjeringens videre beslutningsgrunnlag for mulige nye tiltak, både ved beslutninger om smitteverntiltak og i forbindelse med tiltak for ivaretagelse av befolkningens livskvalitet, psykiske helse og forebygging av rusmiddelbruk.

Til sist tar jeg med meg innspillet deres om god samhandling mellom arbeids- og helsesektoren, med samordnet helsehjelp og arbeidsrettet bistand for de som har behov for dette. Arbeids- og velferdsdirektoratet og Helsedirektoratet er nå i gang med utprøving av IPS ung, individuell jobbstøtte målrettet mot yngre personer med alvorlige psykiske lidelser og rusproblemer. Vi viderefører også inkluderingsdugnaden hvor personer med psykiske lidelser og ruslidelser er en viktig målgruppe, og er nå i gang med å utarbeide en Stortingsmelding for å forebygge utenforskap. Det tas sikte på å legge fram meldingen i løpet av 2021.

Jeg er godt kjent med at risikoen for varig uførhet og utenforskap øker med den tiden man står utenfor arbeidslivet. Når regjeringen har vært opptatt av å holde hjulene i gang og ta vare på arbeidsplasser under pandemien, så handler dette nettopp om mer enn bare økonomi. For de fleste er selvsagt jobben viktig for egen økonomisk trygghet, men den er også viktig for identitet, for opplevelsen av mestring og for opplevelsen av tilhørighet.

Med hilsen

Bent Høie